

Chájé Szára – Sára halála

Chájé Szára Hetiszakasz tartalma ת"י שרה

Szakaszunk — Chájé Szára (1Mózes 23–25:18.) — Sára özanyánk halálával kezdődik. Sára 127 éves korában hunyt el. Ábrahám, temetkezési helyet keresve, hosszas alkudozás után megveszi a Machpéla barlangot a hettita törzsfőnöktől, és ott temeti el feleségét. Később odatemetik Ábrahámot is, majd Izsákot, Jákobot és feleségeiket. Ábrahám elküldi szolgáját szülőföldre, Mezopotámiába, hogy a családjából feleséget hozzon fiának. A küldetés sikerrel jár, és Izsák feleségül veszi Rebekát, Betuél lányát.

Sára 127 éves korában meghal és Hebronban, a Machpéla barlangban temetik el, amelyet Ábrahám 400 sékel ezüstért vesz meg Efrontól, a hettitától. – 1Mózes 23.

Ábrahám elküldi szolgáját, Eliezert, ajándékokkal megrakodva, Charánba, hogy az feleséget találjon a fia, Izsák számára. A falu kútjánál Eliezer jelet kér Istentől: amikor a hajadonok kijönnek a kúthoz, ő majd inni kér tőlük; az a lány, aki majd felajánlja, hogy a tevéit is megitatja, az lesz az, akit az Örökkévaló Izsáknak szánt. – 1Mózes 24:1–14.

Rebeka, Ábrahám unokaöccsének, Betuélnek a lánya megjelenik a kútnál, és kiállja a „próbát”. Eliezert meghívják otthonukba, ahol az feleleveníti a nap történéseit. Rebeka visszatér Eliezerrel Kánaán országába, ahol összetalálkoznak a mezőn imádkozó Izsákkal. Izsák feleségül veszi Rebekát, megszereti őt,

és megvigasztalódik anyja halála után. – 1Mózes 24:15–67.

Ábrahám új feleséget vesz magának, Keturát (Hágárt), és újabb hat fiút nemz, de Izsákot nevezi meg egyedüli örökösének. Ábrahám 175 évesen hal meg, és két legidősebb fia, Izsák és Ismáél, Sára mellé temeti el. – 1Mózes 25:1–18.

שבת שלום

Hetizakasz: Chájé Szára (חיי שרה)

Gyermekeinkért felelősek vagyunk! Tudunk a pénzünkre vigyázni – és a gyermekeinkre tudunk?

Egyszer régen egy vallásos zsidó utazott **Kelet-Európában** és bement a zsinagógába egy olyan városban, ahol nem sokkal azelőtt halt meg a **sohet (kóser vágó)**. A helyi hentesnek nem volt, aki levágja a csirkéket és majdnem be kellett zárnia a boltját. Akkor találkozott ezzel a zsidóval, és látta rajta, hogy istenfélő (**talán kalapot és szakállt viselt**). Megkérdezte tőle, hogy ő kóser vágó-e? Miatán igenlő választ kapott, munkát ajánlott a zsidónak. Az elvállalta a munkát, és kért egy kis pénzt a hentesről, mondván, hogy még csak most érkezett és szüksége lenne pár dologra. A hentes azt mondta neki: „**Hiszen egyáltalán nem ismerlek, hogy adhatnék neked kölcsönt?**” „**Rám biznád a közösséged minden tagjának szellemi jólétét, úgy, hogy sosem láttál ezelőtt, de amint kérek pár rubelt, már nem ismersz?**”

A hetizakasz elmeséli az első **siduh (párválasztás)** történetét. **Ábrahám** elküldi hűséges szolgáját, **Eliézert**, hogy találjon feleséget a fiának, **Izsáknak**. Odaad **Eliézernek** egy dokumentumot, amiben minden vagyonát **Izsákra** hagyja, és ünnepélyes esküvel megesketi **Eliézert**, hogy ne **Kánaánita** lányt hozzon, hanem **Ábrahám** eredeti családjából való lányt **Izsáknak**. Milyen csodálatos **Ábrahám**! Egyetlen iratban megvált minden vagyonától csak azért, hogy segítsen **Eliézernek** megtalálni a megfelelő párt a fia részére. „**És vett a szolgálta tíz tevét urának tevéi közül és elment; urának minden java az ő kezében volt.**” Emlékszünk, hogy **Ábrahám** letétet kért **Eliézertől** a rábízott vagyonért? Nem, szó sem esik letétről, sem bármilyen más igazolásról, vagy akár kézfogásról, amit **Ábrahám** kért volna a pénz miatt. És mi az, amiről viszont igenis megeskette **Őt**? Nem a pénz, hanem a menyasszony! Hogy annak a lánynak, akit **Izsák** feleségül vesz, milyen legyen a természete, na, arra nem kevesebbet kért, mint, hogy letette **Eliézerrel** az ünnepélyes esküt! Micsoda lecke ez a fontossági sorrendről! Mi az, ami számít nekünk? Mik azok a dolgok, amiket igazán értékelünk? Ha a pénzünkről van szó, azt elzárva kell tartani, lakat alatt, acélszéfben. De vajon mennyire őrizzük a gyerekeinket? Ugyanilyen mértékben figyelünk rájuk, hogy kivel mennek szórakozni, kivel járnak, és hova mennek, mit csinálnak?

Ábrahám aggódott, hogy a nem megfelelő asszony rossz hatással lesz a fiára. Mennyivel jobban kell most aggódnunk, akiknek a gyerekei már sokkal kevésbé istenfélők, mint **Izsák** volt a maga idejében! Ugyanakkor a gyerekeknek is komolyabban kéne venniük szüleik tanácsát. Hiszen a tapasztalat azt mutatja, hogy a szülők sokszor meglátnak olyan dolgokat, amit a szerelemtől elvakult fiatalok nem látnak.

A szingliség jelensége a mai zsidó világ legnagyobb társadalmi problémája. Az emberek idősebb korban házasodnak, vagy egyáltalán nem házasodnak. Az idő telik, a biológiai órák ketyegnek, sokan lekésik, hogy családot alapítsanak. Aztán a kétségbeesett emberek kétségbeesett döntéseket hoznak, amit később még meg is bánnak.

Ábrahámtól megtanulhatjuk, hogy szülőként a mi felelősségünk biztosítani, hogy gyermekeink a megfelelő körökben mozogjanak, és ne éri őket nem kívánatos hatások. Adja **Isten**, hogy gyermekeink megtalálják a hozzájuk illő párt, minél előbb, annál jobb, és építsenek együtt olyan szép és erős zsidó családokat, akikre mind büszkék lehetünk!

Chaim Shaul Glitzenstein rabbi

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!
TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-00000000

Deutsch Péter: Chájé Szará kommentár

Ez a hetiszakasz többek között egy ma is nagyon fontos kérdéssel foglalkozik: miként tud egy szülő segíteni gyermekének abban, hogy megfelelő párt találjon magának? Szüksége van-e egyáltalán egy gyereknek a szülői segítségre a párkapcsolati választásnál?

A **21. században**, a valóságot gyakran eltorzító romantikus filmek és könyvek hatására, párkapcsolatai igényeink könnyen irreálissá válhatnak, és ez az oka annak, hogy a szuper-férfi vagy a szuper-nő megtalálásában reménykedünk, hiába.

Sokan azt gondolják, hogy könnyű megfelelő párt találni, noha a válási statisztikák egyértelműen cáfolják e feltevést. Hetiszakaszunk beszámol róla, hogy felesége,

Szárá halála után **Ávráhám** fő életcélja az lett, hogy segítsen fiának megfelelő hitvest találni. Vajon miért olyan fontos ez az idős **Ávráhámnak**? A válasz kézenfekvő: Olyan életet akart a fiának, amilyen neki is volt.

Rabbi Kamenetskyt, a **20. század** egyik nagy rabbiját egyszer megkérdezte egyik tanítványa: „**Rabbi, mire figyeljek, amikor a gyermekemet kiházásítom**”? A következő választ kapta: „**Egészség és jószág, másra nincsen szükség.**”

ÁVRÁHÁM ÉS SZÁRÁ JELLEMÉT A JÓSÁG HATÁROZTA MEG, ennek ideálja vezette őket a zsidó otthon megteremtésekor, és ezt az örökséget hagyták az akkori világra és ránk is.

Rivká családja bálványimádó volt, ahogy **Ávráhám** felmenői is. **Ávráhám** azonban épp ezért pontosan tudta: az erős jellem és a jó tulajdonságok sokkal fontosabbak, mint a családi környezet és a pillanatnyi meggyőződés. **Rivká** jó tulajdonságai és Istenbe vetett hite alkalmassá tették őt arra, hogy **Izsák** méltó társa legyen, és közösen egy egész életre szóló párkapcsolatot hozzanak létre.

A **rabbi és pszichiáter Dr. Abraham Twersky** szerint ma a fiatalokra a „**szakíts a pároddal, mert úgy egyszerűbb**” mentalitás a jellemző. Amikor egy párkapcsolatban probléma adódik, egyszerűbb tovább állni és másik partnert keresni. Azonban a **tórai** időkben ez másképp volt.

A „**siduch**”, a tervezett és kívülről segített párválasztás módszere a hagyományos zsidó közösségekben ma is sikeresen működik, szerepet kap benne a szülői tanács, az előző nemzedékek élettapasztalata, no meg egy kis szerencse is. Ahogy **Lev Tolsztoj** mondta: „**Minden jókor jön annak, aki várni tud**”. **Jicháknak** és **Rivkának** sikerült: vártak, egymásra leltek, megszerették egymást, s ezzel **Ábrahám** életének utolsó célja is beteljesült: megfelelő párt talált fiának.

עם ישראל חי

Háború Izraelben: Összefoglaló

A **Gázai** övezetet vasárnap este hatalmas robbanások sorozata rázta meg, ahol immáron harmadszor szakadt meg a kommunikáció. Az **izraeli-libanoni** határon is fokozódnak a harcok. Az **Izraeli Védelmi Erők (IDF)** azt állítja, hogy a **Hamász** pajzsként használja a polgári infrastruktúrát, erről szóló bizonyítékokat hoztak nyilvánosságra.

Merényletet követtek el **Abbász palesztin elnök konvoja ellen, a támadásban az egyik testőre meghalt – írja a EuroNews. A HAMÁSZ EGYIK FEGYVERES CISZJORDÁNIAI SZÁRNYA, AZ „ABU JANDAL FIAI” NEVŰ CSOPORT VÁLLALTA A TÁMADÁST**, miután felszólította a palesztin vezetőt, hogy **24 órán** belül lépjen fel **Izrael** ellen. Egyes **ciszjordániai radikálisok** ugyanis árulásnak tartják a palesztin elnök hintapolitikáját. A radikális csoport azután szervezte meg a rajtaütést az elnök gépkocsikaravánja ellen, hogy lejárt az általa adott ultimátum.

Megöltek egy zsidó férfit egy palesztinbarát tüntetésen **Kaliforniában** – közölte a **TMZ**. A rendőrség vizsgálja a halálának körülményeit, és hogy gyűlölet-bűncselekményről van-e szó. A **69 éves Paul Kessler** vasárnap délután egy **Izrael-barát** gyűlésesen vett részt a **kaliforniai Thousand Oaksban**. A rendfenntartók elmondták, hogy a férfi az összejövetelel heves vitába keveredett a palesztin ellentüntetőkkel, ami tettelegességgig fajult. A rendőrök szerint **Kessler**t hátrálótkék, ennek következtében elesett, és beverte a fejét a földre.

Az **IDF** és a **Shin Bet** biztonsági ügynökség az **október 7-i** mészárlásban részt vevő terroristák kihallgatásából származó részleteket tett közzé, amelyekből kiderül, hogy a **Hamász** mentőautókat, kórházakat, mecseteket és iskolákat használ terrorista tevékenységre – közölte a **Haaretz**. Emellett nyilvánosságra hoztak egy felvételt, amelyen egy gázai lakos egy **Hamász-aktivistával beszélget**, aki azt állítja, hogy „**bármilyen mentőautóval, amivel csak akarom**” távozhat a **Gázai** övezetből.

A **Shin Bet** által kihallgatott egyik **Hamász-terrorista** azt mondta, hogy a **Hamász** katonai ága saját mentőautókkal rendelkezik, amelyek közül néhány bázisokon található, és megjelenésük hasonlít a polgári mentőautókhoz, hogy ne keltsenek gyanút, vagy ne legyenek **Izrael** célpontjai.

Egy másik terrorista szerint a harcokban a mentőautókat a harcosok és terroristák evakuálására használják. A **Hamász** azért használja a mentőautókat élelmiszer, robbanóanyagok és fegyverek szállítására, mert ezt biztonságosnak tartják. A **Hamász** magas rangú politikai és katonai vezetőinek többsége kórházakban rejtőzik, főként az **Al-Shifa** kórházban – mondta az egyik kihallgatott terrorista.

Két férfi csütörtök este megpróbálta eltávolítani az **izraeli zászlót** a **grazi városházáról** – közölte a **Kronen Zeitung**. A rendőröknek éppen csak sikerült megakadályozniuk, most az **Alkotmányvédelmi Hivatalon** intézkedésén múlik a folytatás. **HAJNALI 2 ÓRA KÖRÜL KÉT SÖTÉT RUHÁS FÉRFI FELMÁSZOTT A GRAZI VÁROSHÁZA ELŐTTI ÁLLVÁNYZATRA, AHOL EGY KÉS SEGÍTSÉGÉVEL MEGPRÓBÁLTÁK LESZERELNI A NEMRÉG KIRAKOTT IZRAELI ZÁSZLÓT, ÉS KÖZBEN MEGRONGÁLTÁK AZT**. A rohamrendőrök a jelenlegi fokozott védelmi intézkedések részeként hamar észlelték az incidenst. Amikor a két férfi észrevette a rendőröket, észak felé menekültek, ekkor azonban több **grazi** rendőrről is üldözőbe vette a férfiakat. Egy közeli utcában végül elfogták az egyik gyanúsítottat, és a rendőrsre vitték.

Raj Tamás:

Bibliaiskola

Az égtájak a Bibliában

„Elöttem van észak, mögöttem van dél, balra a Nap nyugszik, jobbra a Nap kél” — alighanem mindannyian így tanultuk ezt gyermekkorunkban, de nem ez volt jellemző az ókori keleti ember gondolkodására, a **Biblia** korában. Az ember ősidők óta keletre (és nem északra) fordult, amikor tájékozódni kívánt a világban, s így tette ezt egészen a reneszánsz koráig, pontosabban az iránytű felfedezéséig és általános elterjedéséig. Még a középkori európai dómokat is úgy építették, hogy először bejelölték a keleti irányt: ebből a gyakorlatból ered a mindmáig használt orientálódás (**orientáció**) kifejezés.

A keletre való tekintéssel magyarázható, hogy ezt az égtájat a **Szentírás** a héber **kedem** (= **ami elöl van**) szóval jelöli, például **mikedem legan Éden** (= az **Éden kertjétől keletre**, **Mózes I. könyve, 3. fejezet 24. vers**). **Káin** is az „**Édentől keletre**” (**kidmat Éden**) települt meg (**ugyanott, 4. fejezet 16. vers**). Ez a fordulat lett egyébként **John Steinbeck** híres regényének címadója. Az ugyanebből a szóból eredő **kadima** (= **előre**) kifejezés ma az **izraeli** cserkészmozgalom neve.

Az **Izraeltől** keletre fekvő területet, elsősorban az **Arábiái félsziget** vidékét „**a Kelet fiainak országának**” nevezi a **Szentírás**, de így említi a mai **Szíria** és **Irak** határvidékét, tehát **Harránt** is, **Ábrahám** szülővárosát, ahova **Jákob** menekült a testvéri gyűlölet elől (**vö. Mózes I. könyve, 29. fejezet 1. vers**). A „**Kelet fiai**” bölcsék és gazdagok voltak, de **Salamon** bölcsessége és **Jób** gazdagsága mégis túltett rajtuk. (**Vesd össze Királyok I. könyve, 5. fejezet 10. vers, illetve Jób könyve, 1. fejezet 3. vers**).

A keleti égtájat jelölő „**kedem**” a **bibliai** szövegekben gyakran a hajdan volt időt, az emberiség őskorát is jelentheti, például „**Ébredj, ébredj, olts erőt, Örökkévaló karja, ébredj, mint ősidőben, távoli nemzedékekben**” (**Jesája könyve, 51. fejezet 9. vers**). Jelentheti ez a szó egyszerűen a „**régi szép időket**”: „**Téríts meg Magadhoz, Örökkévaló, s mi megtérünk, újítsd meg napjainkat, (k'kedem =) mint hajdanán**” (**Siralmak könyve, 5. fejezet 21. vers**).

Az égtájak **héber** nevei önmagukban is árulkodók lehetnek. A keleti irány másik neve (**a már említett kedem mellett**) **mizráh**, a **héber „felragyogni”** gyökből való, mert keleten süt fel a **Nap**. Ez a szó szerepel a híres zsoltárversben: „**Napkeltétől napnyugtáig (mimizrah semes admevoö) áldott legyen az Örökkévaló neve**” (**Zsoltárok könyve, 50. fejezet 1. vers**). A déli égtáj neve **darom** (**a felmagaslani gyökből**), mivel déltájtban emelkedik legmagasabbra a **Nap**. A **Bibliában** néha az **Izrael** déli részén

Raj Tamás:

Bibliaiskola

fekvő sivatag (a **Negev**) szerepel déli irányként. A „**délvidék**” elnevezése, **Témán** (innen ered **Jemen**, a napsütötte „**boldog Arábia**” országának neve), egyértelműen a héber „**jobb kéz**” (**jamin**) szavakból származik.

Maarav a nyugati égtáj neve, amelynek gyöke „**esteledik**” jelentéssel bír. (Egyesek úgy vélik, hogy az **Európa** szónak is ez az ősi forrása: **Europé** ugyanis a görög mitológiában **Kadmosz**nak, a **Kelet királyának**, tehát **Kedemnek leánya volt**). A **Szentírásban** gyakran a tengeri irány (**járná**) is a nyugatot jelenti, hiszen **Izraelt** nyugaton a **Földközi** tenger határolja.

Az északi irány (**cafon**) jelentése „**elrejtve**”, mivel abban az irányban a **Nap** sohasem süt, így mindig rejtve marad, s ami szintén nem mellékes, a tájolásnál balkézre (!) esik. Nem véletlen, hogy a régiek mindig „**rejtelmes északról**”, „**ismeretlen tájról**” beszéltek, és ha számukra bármi ismeretlen táj merült föl, mindig északra gondoltak. Erre utal a próféta is, amikor azt állítja, hogy „**északról indul a baj**” (**Jeremiás könyve, 1. fejezet 14. vers**), vagy „**baj tekint reánk észak felől**” (ugyanott, **6. fejezet 1. vers**), ő persze konkrét veszélyre, **Babilónia** támadására utal.

Ha mindezt nem tudnánk, nem volnánk képesek pontosan megérteni egyes bibliai kifejezéseket, például, hogy mit is jelent **Ábrahám** harcának leírásában a „**Damasz-kusziól balra**” meghatározás? (**Mózes I. könyve, 14. fejezet 15. vers**). Ez természetesen annyit tesz: északra. „**A pusztaságtól jobbra**” (**Sámuel I. könyve, 23. fejezet 24. vers**) kifejezés pedig a déli irányt jelenti.

A **Biblia** költői szövegében az égtájak olykor a szél irányait jelezhetik. Mivel a szél vagy szellem héber szava nőnemű (**rúah**), ezért ilyenkor az égtájak nevei is nőnembe kerülnek. Így szerepelnek például azok az **Énekek éneke** egyik versének végén: **úri cafon uvói témán** (= **ébredj, északi szél, és támadj fel, déli szél!**) (**4. fejezet 16. vers**).

A négy égtájat a kabbala az úgynevezett **arkangyalok** (= **főangyalok**) tevékenységével, védelmi szerepének terepumaival jelzi. Ennek hatása erősen érződik a zsidó folk-lórban és a hagyományos zsidó vallásgyakorlatban. Nem véletlen, hogy a **főangyalok nevei**, a szerepeikkel kapcsolatos égtájakhoz kötve, még a közismert imádságban is előfordulnak.

Már gyermekkorától e szavakkal imádkozik esténként a vallásos zsidó: „**Jobbomon legyen Mikhael** (= **ki olyan, mint Isten**), **balra tőlem Gábriel** (= **Isten hőse**), **előttem Uriel** (= **Isten fénye**), **mögöttem Rafael** (= **Isten a gyógyítóm**), **fejem fölött pedig Isten dicsfénye**”.

LITTNER GYÖRGY: MÓZES ÉLETE MAI SZEMMEL

MÁSODIK BESZÉD 3.

Mózes a következő részben felsorolja az államalapítás részleteit. Minden népnek szüksége van egy igazságos rendszerre, ahol a nép dolgait intézik. Kell egy vezető, kellenek a beosztottak, aki kisebb-nagyobb dolgokban igazságot tesznek. Ezek hivatalban működnek, és döntenek a vitás kérdésekben.

„Bírákat és felügyelőket adj magadnak minden kapudban, amelyeket az Örökkévaló a te Istened neked ad, törzseid szerint, hogy ítéljék a népet igaz ítélettel.”

Mózes ezt már elkezdte apósa **Jitró** tanácsára, de itt részletesen kiépíti a jövőbeli igazságszolgáltatás rendszerét. Személyektől függetlenül kell igazságot tenni, nem számít, hogy melyik törzsbeli vezetőről van szó.

„Ha nagyon nehéz lesz előtted valami az ítéletben vér és vér között, sérelem és sérelem között, ami pörös ügy kapuidban van, akkor kelj föl, menj oda a levita papokhoz és bíróhoz, és kérdezd meg őt; és ők tudtadra adják az ítélet szavát.”

Tehát az egyházi bíróságot fölé helyezte a polgári bíróságnak! A levitákat és a papokat kivételezett helyzet illeti meg. Nem kell művelni a földeket, mert nem is lehet saját birtokuk, kizárólag csak a vallási élettel foglalkozhatnak.

„Ne legyen a levita papoknak osztályrésze és birtoka Izraellel: az Örökkévalónak tűzáldozatait és birtokát egyék.”

Tehát a többiek kötelessége ellátni a papokat étellel. **Mózes** közli a néppel, hogy lesz majd az új hazában is utódja, ahogy azt az Örökkévaló tudatta vele:

„Prófétát támasztok majd nekik testvéreik közül, olyat, mint te vagy és számba adom igéimet, hogy elmondja nekik mindazt, amit neki parancsolok.

Tanít a hamis prófétákról is, akiket onnan lehet felismerni, hogy a próféciájuk, amit mondanak, nem következik be. Gonosz szándékkal beszéltek, nem kell félni tőlük, mert nincs hatalmuk. Aki viszont olyant mond, ami bekövetkezik, az igazi próféta, az **Örökkévaló** akaratának a közvetítője.

LITTNER GYÖRGY: MÓZES ÉLETE MAI SZEMMEL

Mózes tovább tanítja a népet. A bűnösnek mondott embert is megilleti az ártatlanság vélelme, ezért lehetőséget ad neki ártatlanságának bizonyítására. Kijelöl három várost ahová a vérbosszú elől menekülhetnek azok, akiket gyilkossággal vádolnak. Akikről kiderül, hogy nem szándékosan gyilkoltak, hanem egy véletlen baleset folytán okoztak halált, önhibájukon kívül azokat ezekben a városokban védelem illeti meg. Összeül a bíróság, kivizsgálja az ügyet és meghozza az ítéletét. Amennyiben szándékos gyilkosság történt, úgy kiszolgáltatják a bűnöst a rokonoknak, akik végrehajtják a halálos ítéletet. Amikor kiderül, hogy a vádlott nem szándékosan ölt, akkor olyan anyagi kárpótlásban kell részesíteni az elhalt családját, amilyent a bíróság kiszab. A **Tóra** említi erre is példát:

„Aki elmegy felebarátjával az erdőbe fát vágni és meglódul a kezében a fejsze, hogy levágja a fát és lecsúszik a vas a nyélről és felebarátját éri, úgy-hogy ez meghal: az ilyen meneküljön.”

Most elérkeztünk egy nagyon fontos részhez, a háborúhoz. Sajnos ez ma nagyon aktuális, mert **Izrael** jelenleg háborúban áll. A **Tóra** foglalkozik a háborúval is érdemes elolvasni, hogy mit üzen az **Örökkévaló Izrael** harcosainak:

„Lesz, hogy midőn készen álltok a harcra, lépjen elő a pap és beszéljen a néphez. És szóljon hozzájuk: Halljad Izrael, ti ma készen álltok a harcra ellenségeitek ellen, ne csüggedjen szívetek, ne féljete, ne riadjatok meg, és ne rettegjetek tőlük, mert az Örökkévaló, a ti Istenetek az, aki veletek megy, hogy harcoljon érettetek ellenségeitekkel, hogy segítsen benneteket.”

Mindannyian kérjük az **Örökkévalót: Ábrahám, Izsák és Jákob** nevében, hogy segítse meg **Izraelt** a harcban, legyen közöttük, győzzük le az ellenséget, akik orvul támadtak ránk, legyilkolva férfit, asszonyt, öreget és gyermeket kíméletlenül. Emlékezzünk arra, amikor az orvul ránk támadó **Amalakkal** csatáztunk, és **Mózes** a botját magasra emelte az **Örökkévaló** megsegítette **Izrael** fiait a harcban és legyőztük az **Amalaket**. Most nincs **Mózesünk**, de van egy országunk, az **Ígéret Földje: Izrael**, amit a harcosok megvédenek minden ellenséggel szemben, de most tényleg szükségünk van az **Örökkévaló** segítségére a győzelemhez.

A következő számban folytatjuk a kalandot....

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Daniel Tarr:

A kabbala története

XVIII. rész

Egy angyal, aki magasabb szintről (**nagyobb tudatossági szinttel**), több benne létező lény tudatos befogadásával és birtoklásának tudatában létezik (**a mienknél ritkább, a térben nagyobb területen szétszóródott, ezért nagyobbak látszó egóval**), hozzánk képest hosszabb ideig mondaná ki azt, hogy „**Én vagyok**”.

Minden, ami létezik, egy végtelen óceánhoz (**Chokmah**) hasonlítható. Ha ez szétesne, megszámlálhatatlan fénygömbbé (**Tipheret**) válna. Vegyünk például egy embert. Az ember egy **Én**, az öt alkotó sejtek, atomok, részecskék mind ego-gömbök, melyek a fizikai halál után "**szétgurulnak**" úgy, hogy mindegyik magában hordozza az ember emlékét, ha úgy tetszik inkarnációját. A halál csak egy állapotváltozás. Ami eddig emberré állt össze, elemeire bomlott, és máris egy másik egésszé vált. A tudat nem veszett el, mert kiegyenlítve, elosztva minden kis **Tipheret** gömbben benne maradt. Alap esetben a felbomlás, vagyis a halál fizikai szinten ment végbe, a lélek (**főként az érzések**) nem bomlott fel. A benne maradó emlékek, a karmikus büntudat nem tette képessé arra, hogy megtanulja az elengedést. A szellem, azaz a gondolat, mint általunk ismert legmagasabb szint (**a fejlettebb gömb lényei szintje**) sem képes ezáltal felbomlani. Az emlékező sejtek újabb összesűrűsödése által (**az osztódás (teremtés, látszólagos hátrálás az összeolvadás helyett)**) után a **tápanyagokból építkezve**) újabb test képződik, ami az eddig el nem engedett, kevésbé sűrű anyagot, a lelket és a szellemet is tartalmazza. A folyamat egészen addig folytatódik, ameddig az ember megtanulja elengedni (**felbomlasztani**) a lélekdarabkáit (**beavatások, halál**), megszünteti összes karmikus terhét és szellemi lényé válik. Ekkor kerül a nagyobb gömb lényei közé, mert már képes elviselni a tisztán gondolati létezést.

A folyamat természetesen ekkor sem áll meg, a szellemi lények (**angyalok**) egészen addig kell, hogy segítsék a többieket, ameddig mindenki hozzájuk hasonlónak válik. Ekkor már, mint egy teljes gömb arra fognak törekedni, hogy egy a gondolatnál is ritkább, náluk magasabb szintű gömb lényeivel kerüljenek harmóniába. A gömb minden sejtje a kilépést, a **Keter**-t keresi, ami csak a **Daath**-on, a halállal vagy felbomlással mehet végbe. A fizikai halál majd a lélek halála után a szellem halála is végbe kell, hogy menjen.

A **Tipheret-ego** maga a fény. Amilyen mértékben tudatában van saját létezésének, olyan fényesnek látszik és minél fényesebb, annál jobban vonzza a többi (**a hozzá képest nem tudatost**) maga köré.

Minden „**fénysebességgel**” halad, de a két **Éntudat** között lévő nem tudatos ego-gömbök száma (**a tér, a síkok közötti látszólagos távolság**), és a lények sűrűsége (**a Most vagyis az idő**) határozza meg, hogy ebből mennyit érzékelnek.

Daniel Tarr:

A kabbala története

XVIII. rész

Minél sűrűbb, anyagibb egy lény, annál kevésbé érzékeli a fénysebességet és minél szellemibb (**ritkább**), annál jobban, magasabb szintről látja (**a térben**) a folyamatos fényt. Ha a tudat (**vagyis egy gondolat: Én vagyok**) mint fix pont, sok gömböt vonz magához, vagyis sűrű, kevésbé érzékeli másét és kevésbé tudja megmutatni saját fényét. Minél magasabb szintről, vagyis minél többet belát például egy angyal, annál jobban érzékeli a Napokat, mint összefüggő ego-láncot. A mi naprendszerünk bolygói az ő számára csak a **Nap energiatestjeit** vagy **csakráit (védőburkát)** jelentik, hasonlóképpen, mint ahogy egy embernek a **Napfonata „körül”** örvénylenek azok a részei, amik egyszer majd egységes ego-gömbbé állnak össze (**azaz felbomlanak, belezuhannak a „Napba”**) amint az ember megtalálta a középpontját.

A már említett végtelen óceán, egymáshoz fűzött gömbök sokaságából áll. Ennek egy **Éntudata**, vagy gömbje egy ember ugyanúgy, ahogyan egy **Nap**. A kozmikus energia, azaz az **Ősfény**, fűzi össze a gömböket (**pl. szefirákat**). Képzeljük el a **Chokmah**-óceánt emberi alakban (**mint Adam Kadmon**). Minél fejlettebb, annál magasabb szinten (**csakrában**) **"tartózkodik"** az **Éntudata**, az a „**sejtje**”, amelyik Éppen Most a legmagasabb szinten tud a Létezéséről. Ha ez a lény át akarja helyezni a tudatát (**ami például a harmadik szemnél van**) a testén (**bármilyen legyen is az, az a lényeg, mire mondja azt, hogy Én vagyok**) belül egy másik pontba (**például a kisujjába**), nem azt az egy „**sejtet**” helyezi át amelyik **"éppen most"** tudatos, mert az a sejt, mint az összes többi is, fix pont. Egyszerűen elindít egy impulzust a láncon, és a kisujjban elhelyezkedő vagyis az azt felépítő kis ego-gömböt **„ébreszti fel”**. Ez az energia áramlásaként érzékelhető. Az ébresztés először az általa birtokolt testen (**anyagon**) megy lefelé, a kisujj felé, ugyanis a tudat még nem ismer más utat, ám a visszafelé áramlás (**a visszhang**) már a testen kívül is (**mert minden Egy, vagyis az óceán része**) végbe mehet. Hasonlóképpen működik, mint az emésztés. A táplálék megevésétől az ürítésig a lefelé haladás (**látszólag**) hosszabb időt vesz igénybe (**mert sűrűsödik**), mint az ürítés megtörténtének visszhangja, ami eljut az agyba. Ez már egy felfelé, visszafelé haladó folyamat, az energia nem sűrűsödik ezért rövidebb ideig tart.

Minél több területet jár be a tudatosság (**energia vagy fény**) annál magasabb szintű az Én. Minél több energia, vagyis tudatosság mossa át a testet, az annál fényesebbé válik. A többi, nála kevésbé tudatos lény az ő testén, mint csatornán keresztül képessé válik arra, hogy szintén elérje a tisztaság (**tudatosság**) állapotát.

Az időt ebben az esetben a (**már**) tudatos és a másik (**későbbi**) tudatosság közötti nem tudatos gömbök sokasága határozza meg. Minél több ilyen van, annál hosszabb időt vesz igénybe a folyamat.

TALMUDI FOGALMAK XVIII. RÉSZ

כבוד תַּכְמִים

100. Kövod cháchámim – Tisztelet a Bölcsék iránt. Tórai parancs a Tóra-tudósok iránti tisztelet megadására (alapja 3Mózes 19:32: „tiszteld az öregnek arcát”). Jelenlétükben fel kell állni és más módon is ki kell fejezni a tiszteletet. Közelükben kell tartózkodni, mindenben segíteni kell őket. A tanítvány tisztelete rabbija iránt a gyermeknek szülei iránt érzett tiszteletén alapul, sőt egyes esetekben elsőbbséget élvez. Így például az elhunyt szülőért való gyász törvényei az elhunyt tanítóra is vonatkoznak.

לְשׁוֹן הָרַע

101. Láson hárá – Szó szerint: „gonosz beszéd”. A Tóra szigorúan tiltja a láson hárá, nevezetesen a rágalmazást és a pletykát. Nem szabad valakiről becsmérően szólni, még akkor sem, ha igaz. A hazug becsmérő szavak kimondása még nagyobb bűnnek számít (moci sém rá). Bizonyos esetekben azonban említés tehető közismert dolgokról. Bölcsseink kiterjesztették e tilalom értelmezését, és a pletykálkodás más formáit is tiltották (lásd: Ávák láson hárá). Ide tartoznak azok az észrevételek, melyek önmagukban nem becsmérlik az érintett személyt, de másokat talán becsmérő megjegyzésre ösztönöznek. Bölcsseink gyakran idézték e tilalom súlyosságát, hozzátéve, hogy ez a legnagyobb vétkekkel, az emberöléssel és a házasságtöréssel egyenértékű.

לֹא הִנִּיתִק לַעֲשָׂה

102. Láv hániták láászé – Olyan tilalom, melynek megszegése egy tevőleges parancsolat teljesítésével helyrehozható. Például az a tilalom, hogy „ne vedd el az anyát a fiókákkal együtt” jóvá tehető azzal a tevőleges parancsolattal, hogy „el kell bocsátanod az anyát...”. Az ilyen jellegű tilalom megszegését csak abban az esetben büntetik, ha semmiképpen sem tehető jóvá, pl., ha az anyamadar elpusztult.

לֹא שְׂאִין בוּ מַעֲשָׂה

103. Láv söén bo máásze – Szó szerint: „olyan tilalom, amelyben nincs cselekvés”. Olyan, a Tórában lefektetett tilalom, melynek megszegése szóban vagy gondolatban lehetséges, de nem kíván cselekvést, mint például a „Ne gyűlöld testvéredet szívedben” vagy a „...ne tarts haragot néped fiai között”. Az ilyen jellegű parancsolatok megszegőit nem büntetik. Kivételt képez, ha valaki saját magát vagy mászt az Örökkévaló nevének kimondásával megátkoz (mökálél), ha a tanúk összebeszélnek (édim zomömim) vagy ha valaki hamis esküt tesz (svuát sáv), illetve, ha valaki megkísérli az áldozati állatot más jószággal helyettesíteni (tmurá).

לִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשָׁל

104. Lifné ivér lo titén michsol – Szó szerint: „a vak elé ne vess gáncsol!”. A szó szerinti értelmén túl ez a tilalom arra is vonatkozik, aki morálisan vak (és ezért nem fogja fel a vétkezés, illetve a bűn súlyát) és aki konceptuálisan vak (vagyis nem fogja fel tetteinek negatív hatását). E tilalom egyik fontos vonása, hogy az, aki segít valaki másnak a vétkezésben, megszegi ezt a tilalmat. Háláchá szerint azonban ez utóbbi esetben csak akkor vétkes, ha a vétkező az ő segítségével nem lett volna képes elkövetni a bűnt.

EMBERBARÁT HETILAP NAGYFUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

NAGYFUVAROS UTCAI TEMPLOM IMAREND NOVEMBER 1. – 30. KÖZÖTT

1.	szerda		8.00	16.00	17.
2.	csütörtök		7.00	16.00	18.
3.	péntek	⚡ 16.06	7.00	16.00	19.
4.	szombat	VÁJÉRA Vége: 17.11	8.00	16.30	20.
5.	vasárnap		8.00	16.00	21.
6.	hétfő		7.00	16.00	22.
7.	kedd		7.00	16.00	23.
8.	szerda		7.00	16.00	24.
9.	csütörtök		7.00	16.00	25.
10.	péntek	⚡ 15.56	7.00	16.00	26.
11.	szombat	CHÁJÉ SZÁRÁ Vége: 17.02 ÚJHOLD HIRDETÉS	8.00	16.15	27.
12.	vasárnap		8.00	16.00	28.
13.	hétfő	<i>JAJM KIPPUR KOTAJN</i>	7.00	16.00	29.
14.	kedd	<i>ÚJHOLD</i>	7.00	16.00	1.
15.	szerda		7.00	16.00	2.
16.	csütörtök		7.00	16.00	3.
17.	péntek	⚡ 15.47	7.00	16.00	4.
18.	szombat	TOLODOT Vége: 16.55	8.00	16.00	5.
19.	vasárnap		8.00	16.00	6.
20.	hétfő		7.00	16.00	7.
21.	kedd		7.00	16.00	8.
22.	szerda		7.00	16.00	9.
23.	csütörtök		7.00	16.00	10.
24.	péntek	⚡ 15.41	7.00	16.00	11.
25.	szombat	VÁJÉCÉ Vége: 16.50	8.00	16.00	12.
26.	vasárnap		8.00	16.00	13.
27.	hétfő		7.00	16.00	14.
28.	kedd		7.00	16.00	15.
29.	szerda		7.00	16.00	16.
30.	csütörtök		7.00	16.00	17.

H
E
S
V
Á
N
K
I
S
Z
L
É
V

Több száz zsidó életét mentette meg a hírhedt nácivezér öccse

Hermann Göring a Harmadik Birodalom egyik legbefolyásosabb embereként, Adolf Hitler megbízható csatlósaként vonult be a történelembe, akinek jelentős része volt a nácik által elkövetett rémtettekben; fiatalabb testvére, Albert Göring ugyanakkor mindenben totális ellentéte volt a nemzetiszocialista vezetőnek, pozícióját és kapcsolatait arra használta, hogy zsidókat mentsen meg az elhurcolástól.

Az 1893-ban született Hermann és a két évvel fiatalabb Albert a katonatiszt és diplomata Heinrich Ernst Göring negyedik, illetve ötödik gyermekeként látták meg a napvilágot, Berlin elegáns polgári Friedenau városnegyedében. A családfő korábban Német Délnyugat-Afrika kormányzójaként szolgált, Albert születésekor pedig haiti nagykövet volt éppen; külföldi megbízatásai miatt ritkán tartózkodott otthon Németországban, a gyerekeket édesanyjuk, Franziska Tiefenbrunn és a keresztajük, a család orvosa, Hermann von Epenstein nevelte. Nyílt titoknak számított Frau Göring és dr. Epenstein házasságtörő viszonya, ezért egyesek azt pletykálták, Albert valójában a félig zsidó származású orvos gyermeke, vagyis csak féltestvére a később hírhedtté vált Hermannnak.

A két fiútestvér gyerekkoruktól kezdve egymás szöges ellentétének mutatkozott: Hermann akaratos, zsarnoki és lázadó természetű fiú volt, sorra hagyta ott a különböző iskolákat, míg végül egy katonai akadémián találta meg az életcélját, Albert viszont csendes és visszahúzódó, aki eredetileg művészi vagy filmes pályára készült, végül mérnökként szerzett diplomát. Hermann az első világháborúban vadászpilótaként szolgált a legendás Vörös Báró oldalán, a háborút követően pedig Adolf Hitler nemzetiszocialista mozgalmában találta meg igazi helyét, és villámgyorsan emelkedett a pártbeli ranglétrán. A Harmadik Birodalom idején Göring porosz miniszterelnök, a Reichstag elnöke, kancellárhelyettes és a Luftwaffe parancsnoka is volt, szinte egészen a végsőkéig ő számított Hitler leendő utódjának az ország élén.

Gyűlölte a náci eszméket, melyekre testvére az életét tette fel

Albert katonamérnökként szolgált a világháborúban, és bátyjával ellentétben sohasem tört politikai babérokra, sőt, a kezdetektől fogva undorodott a nemzetiszocialista eszméktől, ezért a két testvér alaposan össze is különbözött egymással. A sörpuccsot követően az ifjabb Göring inkább otthagytta Németországot, és bátyjától viszonylag messze, Bécsben telepedett le, ahol aktív társasági életet élt, az osztrák főváros számos befolyásos polgárával, köztük a zsidó származású Oskar és Kurt Pilzer üzletemberekkel, filmproducerekkel ápolt baráti kapcsolatot. A két fivér útja legközelebb 1938-ban keresztezte egymást, amikor a Német Birodalom bekebelezte Ausztriát, és Albert régi és új hazája egyik legbefolyásosabb politikusának legközelebbi rokonává vált.

Az ifjabb Göring igyekezett családjá nevéét és bátyja befolyását kihasználva borsot törni a náci hatalom orra alá, az egyik történet szerint például seprút ragadott, és beállt néhány utcaseprésre kényszerített zsidó asszony mellé, amikor pedig a helyszínen tartózkodó SS-tisztek igazoltatták, büszkén mutatta fel személyi igazolványát, benne a Göring névvel. A tiszteknek gyorsan leesett a tantusz, és inkább az egész csoportot hazaküldték, mintsem bárki esetleg megfélemlje, hogy Hermann Göring öccse hasonló megaláztatásban részesül.

Több száz zsidó életét mentette meg a hírhedt nácivezér öccse

Saját és testvére pozícióját kihasználva mentett életeket

Albert gyakran vetette be személyes befolyását a bátyjánál, hogy enyhítést harcoljon ki és az üldözötteknek segítsen, elérte például, hogy a letartóztatott **Oskar Pilzert** szabadon engedjék, majd segítette a férfinak külföldre távozni. Viszonylag könnyen elsajátította bátyja aláírását, így képes volt hamis papírokat szignózni **Hermann Göring** névvel, melyeknek köszönhetően számos üldözött család menekült meg. A „jó Göringet” náciellenes tevékenysége miatt folyamatosan zaklatta a **Gestapo**, bátyja befolyásának köszönhetően azonban érinthetetlennek számított; **1944**-ben halálra ítélték, **Hermann** viszont egészen **Heinrich Himmler** belügyminiszterig és **SS**-vezérig elment, hogy amnesztiát kérjen testvére részére.

A háború idején az **ifjabb Göringet** a **Škoda Művek** külkereskedelmi igazgatójává nevezték ki a megszállt **Csehország** területén, ahol pozícióját és ismét személyes kapcsolatait kihasználva igyekezett minél több embert megmenteni a biztos haláltól: súlyos munkaerőhiányra hivatkozva gyakran kért dolgozókat a **Škoda**-üzembe a közeli koncentrációs táborokból, majd az így kihozott rabokat teherautóval elhagyatott helyekre vitette és ellátmánnyal felszerelve szabadon engedte. Szoros kapcsolatot tartott fenn a cseh ellenállással, belső emberként segítette a szabotázsakciókat, és ismerőseit, munkatársait is náciellenes tevékenységekre buzdította.

Kitaszítva, elfeledve halt meg

Németország bukását követően mindkét testvér amerikai hadifogságba került, utoljára **1945 augusztusában**, egy **augzburgi** börtönben látták egymást; a **nürnbergi perek** során mindkettőjüket vádlottként hallgatták ki, **Hermann** emberiségellenes bűncselekmények miatt, **Albertet** azért, mert a **Harmadik Birodalom** alvezérének az öccse volt. Az idősebb fivért kötél általi halálra ítélték, azonban még az ítélet végrehajtása előtt cellájában öngyilkos lett; a **fiatalabb Göring** két évet töltött rácsok mögött, végül **1947**-ben, köszönhetően számos szemtanúnak, akik igazolták, hogy náciellenes tevékenységet folytatott, szabadon engedték.

a szélesebb közönség.

Szabadulását követően **Albert Göring Münchenben** telepedett le; a családjára borult szegény és megbélyegzés ellenére sem volt hajlandó nevet változtatni, ezért szinte egyáltalán nem kapott munkát, a társadalomból kitzasztva élt szerény lakásában, alkalmi írói és fordítói munkákból tartotta el magát. Összesen négyszer nősült és egy lánya született, **Elizabeth**. Nőcsábász természete miatt azonban egyik kapcsolat sem bizonyult boldognak és tartósnak; élete utolsó évtizedeiben egyre súlyosbodó depresszióval és alkoholfüggőséggel küzdött, **71 éves korában**, **1966**-ban érte a halál. A „jó Göring” embermentő tevékenysége sokáig teljesen ismeretlen maradt a nyilvánosság előtt, csak jóval a halála után, az ezredforduló tájékán ismerte meg történetét

Forrás: (divany)

Ismeretlen zsidók nyomában LXIV. Wahrmann Mór (Móric)

Wahrmann Mór (Móric) (Pest, 1832. február 29. – Budapest, 1892. november 26.) nagykereskedő, pénzügyi vállalkozó, befektető, felekezeti vezető, politikus, országgyűlési képviselő, városgyógyító.

Israel Wahrmann-nak (1755–1826), az önállósult Pesti Izraelita Hitközség első főrabbijának (1796–1826), az első pesti nyilvános zsidó iskola megalapítójának unokája. Anyja a tekintélyes galíciai rabbicsaládokkal rokonságban álló Weisz Regina (1813–1857), apja Wahrmann Mayer Wolf (Pest, 1795 – Pest, 1859) textilkereskedő (Wahrmann M. W. cég alatt), aki az apósa (a gorlicei gyáros, Reb Icig Weisz) által berendezett üzlet vezetőjeként szerepelt. Magántanulóként a pesti Judenplatzon (ma Deák Ferenc tér) működött evangélikus gimnáziumban befejezett középfokú tanulmányai után a pesti egyetem bölcsészkarát látogatta. 1847-től apja királyi szabadalmazott nagykereskedésében tevékenykedett, 1852-től cégvezető, 1858-tól társtulajdonos („Wahrmann és Fia”). Apja halála után előbb Sándor nevű testvérével együtt tulajdonosa e cégnek csakúgy, mint a később Bécsben alapított Wahrmann és Társa árubizományos üzletnek. Wahrmann Mór létrehozott egy saját pénzváltó üzletet is.

1861. március 19-én feleségül vette a pesti nagykereskedői családból származó Gold Lujzát

(1841–1865. április 28.), amivel 40 000 forint hozomány kezelésére lett jogosult. 1863-ban, majd 1868–69-ben befektetőként részt vett több iparvállalat (Pannónia Gőzmalom, illetve példaként: „Flóra” sztearingyertya- és szappangyár, Első Magyar Gépgyár, Salgótarjáni Vasfinomító (a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű egyik elődüzemlata), Ganz és Társa (e cégben Mechwart András igazgató pénzügyi tanácsadója, később az igazgatóság elnöke) és bank (például: Angol-Magyar Bank) alapításában. 1871-től egyedül jegyezte a Wahrmann és Fia céget. Az akkor már tízéves pénzváltó céget az 1872. év végén átadta cégvezetőjének,

Totis Adolfnak. Ekkor a Wahrmann és Fia cégvezetői (Totison kívül Kollinszky Zsigmond és Holländer Sámuel [Wahrmann Mór egyik nagynénjének unokája]) távoztak a cégből, ahová azonban Holländer 1873 tavaszán, még az 1873. évi tőzsdeválság kirobbanása előtt, visszatért.

Nagy, körülbelül nyolcezer holdnyi földbirtokokat szerzett Szabolcs vármegyében (az elsőt, a kisvárdai uradalmat a herceg Esterházy Alajos zárgondnokságból 1869-ben vásárolta ki). Vagyonát az Osztrák–Magyar Bank 1879-ben másfél, 1890-ben négy millió osztrák forintra tartotta. Alapítója a Kereskedelmi Akadémiának, 1869-től tagja, 1888-tól elnökhelyettese az akadémia vezérlő testületének. Tagja, 1865-től igazgatója, 1877-től elnöke volt a pesti Lloyd Társulatnak, illetve 1891-től elnöke a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarának.

1868-ban Wahrmann Mórt az Országos Izraelita Kongresszus alelnökké választotta, s ő vezette a Kongresszus küldöttségét az uralkodóhoz. 1883-tól, már a tisztaeszlári per után, a pesti kongresszusi (neológ) hitközség elnöke lett, s e minőségében a zsidókórház egyik adományozója.

1869-ben Csengery Antal maga helyett őt ajánlotta képviselőnek, aki – párthívei szerint – „a kereskedelmi érdekképviselő és a zsidó emancipáció” megtestesülése volt. „Az nem igaz hazafi, ki felekezetéhez nem ragaszkodik, az nem jó polgár, ki felekezetét elhanyagolja. Lángoló honszeretetünk kell, hogy karöltve járjon a felekezetünk iránti törhetetlen hűséggel, odaadással”.

Ismeretlen zsidók nyomában LXIV. Wahrmann Mór (Móric)

Ő lett a magyar **Országgyűlés** első zsidó vallású tagja. Megválasztása után még hét cikluson keresztül a **pest-lipótvárosi kerületben** (szinte mindig közfelkiáltással) megválasztott (az 1878–1881 közötti időszak kivételével) Deák-majd **szabadelvű párti képviselőházi tag**. Pártja pénzügyi szakértője, a párt képviselőjében a közös ügyek magyar delegációjának tagja. A **Ház** pénzügyi bizottságának előadója, illetve elnöke, kereskedelmi, illetve földművelésügyi költségvetési előadó.

Lónyay Menyhért híve, **1875-ben pénzügyminiszter-jelölt**. **1872-ben Buda, Pest és Óbuda** egyesítésének egyik képviselőházi indítványozója. Képviselőként nevezetes szalont tartott svábhegyi vilájában, többek között **1876-ban** vendégül látta a **Nemzetközi Statisztikai Kongresszus budapesti összejövetelének** tagjait. A korabeli közvélemény számára szimbolikus jelentőségű volt az **1882. év nyarán** az antiszemita párti **Istóczy Győzővel** vívott párbaja, amely végül vérontás nélkül ért véget, mivel ellenfele egy átmulatott éjszaka után jelent meg, ő pedig igen rövidlátó volt, így egyikük lövése sem talált. Pártoló tagja volt az **Írók és Művészek Társaságának**, alapító tagja a **Magyar Történelmi Társulatnak**, **1878-tól** az **Országos Magyar Képzőművészeti Társulatnak** és az **Iparművészeti Társulatnak**, szerepet vállalt a főváros **Képzőművészeti Bizottságában**. **1879-ben** létre hozott egy sorsoláson alapuló, műalkotásokat vásárló egyesületet. Kezdeményezője volt a „**Jó Szív sorsjátékának**”. Elnöke volt a **Lipótvárosi Jótékonykodási egyletnek**, támogatója a **Vöröskeresztnek**. Az **Oszmán Birodalom Medzsidje** rendjének kitüntetője.

1892. november 26-án Budapesten hunyt el. **Quittner Zsigmond** által tervezett mauzóleuma a **Salgótarjáni Utcai Zsidó Temetőben** található. Gyermekei: **Regina (Renée) (1862– ?)**, **Ernő (Pest, 1863 – Párizs, 1906)**, **Richárd (Pest, 1865– ?)**.

Az úgynevezett **Wahrmann-palota** a **Sugár út** (ma: **Andrássy út**) **23.** számú ház. Tervezte **Freund József** és **Kauser János** a **Gottfried Semper-féle drezdai Oppenheim-palota** mintájára, fölépült **1882-1885** között. **Végrendeletében 50 000 forintnyi** összeget hagyományozott jótékony és közcélokra. Az összegnek a célok érdekében való fölosztására kijelölt végrehajtó bizottság **kétezer forintot** hagyott jóvá egy, az **Országos Magyar Képzőművészeti Társulatot** támogató alapítvány, **tízezer forintot**, mint **alapítványi tőkét** a **Kereskedelmi Akadémia**, illetve a **Magyar Tudományos Akadémia** javára. Az utóbbi, nevét viselő alapítvány kamatjaiból háromévente felváltva kellett jutalmazni ezer forinttal azt, aki az ipar, illetve a kereskedelem terén „**akár a tudomány előbbre vitele, akár a gyakorlati találmányok, szerkezetek vagy szervezetek és intézmények fejlesztése és fölvirágoztatása szempontjából az adott évkörben a legnagyobb érdemeket szerezte.**” A díjat **1897-1933** között adták ki, kivéve az **1915-tel** és **1930-cal** zárult ciklust.

EMLÉKEZETE

- A díj felújítása céljából az MTA 2003-tól évente kiadandó Wahrmann Mór-érmét és oklevelet alapított.
- Közterületet neveztek el róla Budapest XIII. kerületében. (1944-ig Wahrmann Mór utca volt a mai Victor Hugo utca, helyette ma egy kis köz viseli a nevét.)

Forrás: (wikipedia)

RECEPT-TÁR

Édesburgonyás spenótos tészta

Az az étel gyakorlatilag úgy született meg, hogy elkezdtem összedobálni az alapanyagokat, amik megmaradtak a hűtőben. Higgyetek nekem, néha az ilyen főzésekből készülnek a legjobb dolgok, mint például ez a paradicsomos, édesburgonyás tészta!

Hozzávalók: 2 főre

- 1 db édesburgonya (200 g/db)
- 5 ek olaj
- 1 fej vöröshagyma (130 g/fej)
- 3 gerezd fokhagyma
- 250 g darált marhahús
- 2 ek paradicsompüré
- 150 ml passata (passzírozott paradicsom)
- 1 szál rozmaring
- 5 szál kakukkfű
- só, bors
- 200 ml alaplé
- 80 g bébispenót
- 180 g penne

Elkészítés:

Az édesburgonyás-spenótos tészta első lépéseként az édesburgonyát kisebb kockákra vágjuk, egy tepsibe szórjuk, sózzuk, borsozzuk, és meglocsoljuk 2-3 ek olajjal. Betoljuk 180 fokra előmelegített sütőbe kb. 30 percre.

A maradék olajat egy serpenyőben felmelegítjük, és üvegesre pároljuk rajta az apróra vágott vörös- és fokhagymát. Ezután mehet rá a darált hús, a paradicsompüré és a passata, majd ezeket is átpirítjuk. Hozzáadjuk a rozmaring- és kakukkfűágakat, sózzuk, borsozzuk és felöntjük az alaplével vagy vízzel. Így főzzük a ragut, közepesen alacsonyabb lángon kb. 1,5 órán át. Ha el-

főtt a leve, alaplével vagy vízzel pótoljuk.

Mikor szép ragus az állaga, beledobjuk a megsült édesburgonya-kockákat, és a bébispenótot is beledobjuk. A tésztát a csomagoláson jelzett utasítás alapján kifőzzük, beleforgatjuk a raguba, és már tálalhatjuk is az ételt!

Forrás: (streetkitchen)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

IMA IZRAEL ÁLLAMÁÉRT

אָבִינוּ שְׁבַשְׁמִים, צוֹר יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ, בָּרַךְ אֶת־מְדִינַת־
 יִשְׂרָאֵל, רֵאשִׁית צְמִיחַת גְּאֻלְתָּנוּ. הֲגִן עָלֶיךָ בְּאַבְרַת חֲסֵדֶךָ
 וּפְרֵשׁ עָלֶיךָ סִכַּת שְׁלוֹמֶךָ וּשְׁלַח אוֹרֶךָ וְאַמְתֶּךָ לְרֵאשִׁיָּהּ,
 שְׁרִיָּה וְיוֹעֲצִיָּהּ, וְתִקְנֶם בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ. חֲזַק אֶת
 יְדֵי מַגְנֵי אֶרֶץ קְדֻשְׁנוֹ, וְהִנְחִילֵם אֱלֹהֵינוּ יְשׁוּעָה וְעֲטָרַת
 נְצַחֹן תְּעֲטֶרֶם, וְנָתַתְּ שְׁלוֹם בְּאֶרֶץ וְשִׂמְחַת עוֹלָם לְיוֹשְׁבֶיהָ.
 וְאֵת אַחֵינוּ כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל, פְּקֹד־נָא בְּכָל אַרְצוֹת פְּזוּרֵיהֶם,
 וְתוֹלִיכֶם מִהָרָה קוֹמְמִיּוֹת לְצִיּוֹן עִירֶךָ וְלִירוּשָׁלַיִם מְשֻׁכָּן
 שְׁמֶךָ, כִּכְתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבֹדֶךָ: אִם יִהְיֶה נִדְחָךָ בְּקִצֵּה
 הַשָּׁמַיִם, מִשָּׁם יִקְבְּצֶךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקְחֶךָ: וְהֵבִיאֲךָ
 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְרָשׁוּ אֲבֹתֶיךָ וִירְשָׁתָהּ,
 וְהִיטְבֶּךָ וְהִרְבֶּךָ מְאֹד: וְיַחַד לְבַבְנוּ לְאַהֲבָה וְלִירְאָה
 אֶת שְׁמֶךָ, וְלִשְׁמֹר אֶת כָּל דְּבָרֵי תוֹרָתֶךָ, וּשְׁלַח לָנוּ מִהָרָה
 בֶּן־דָּוִד מְשִׁיחַ צְדָקָה, לְפָדוֹת מִחֲכֵי קֶץ יְשׁוּעָתֶךָ.
 הוֹפֵעַ בְּהַדָּר גְּאוֹן עֲזָךָ עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵּבֵל אֶרֶצֶךָ, וַיֹּאמֶר
 כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאִפּוֹ: יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמְלֻכוֹתוֹ
 בְּכָל מְשָׁלָה, אָמֵן סְלָה.

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

	BUTIK- TERMÉK	ÁLLAT- SZELIDÍTŐ	KUTYA DÜHTÉSE	KIMÉRT ÉTEL- MENY- NYISÉG	DUPLÁN: AFRIKAI FADOB	VÁD ELEMEL!	EGYKOR, HAJDA- NÁBAN	A POÉN 1. RÉSZÉ
K								
A POÉN 2. RÉSZÉ								
HITTU- DOMÁNY								
TÖRÖK AUTÓK JELZÉSE								
ÖRÖK- ZÖLD CSERJE								
RENDBEN, PAJTÁS!								
RŐBBANÓ- LÖVEDEK ÁMBÁR, PEDIG								
EME ARC, RÉGIS SZÓVAL								
HAZULRÓL ÉRKEZŐ (PL. HÍREK)								
VAR TAKARJA								
DUÓTAGI								
GOMBA- SZELETI								
PÓRÓGNI KEZDI								
KOCSIRÓL PAKOLO								
ÍZESÍTŐ BOGYÓ								
KÉTSÉG- BE VON								
NYOMÁ- BAN VANI								
RÓMAI 6-OS								
FIÚ- TESTVÉR								
BELÜL HASADI								
EGYKOR HÍRES VOLT A MÉNESE								
AMPER, RÖVIDEN								
IBOLYA- SZÍNÜ								
SAVMA- RADÉKI								
HAMA- ROSAN								
CSELEK- VÉSRE BIZTAT								
VIZUÁLIS								
SZABLYA								
AZ OXIGÉN VEGYJELE								
HÓFEHÉR HAJU								
HATÁRO- ZATLAN NÉVELŐ								
KÖVET- KEZMÉNY								
HIÁNYT KISEBBIT								
OMLIK A FAL								
HELYBELI ISMERŐS								
FÓLIA- DARABI								
LÉTREHOZ								
ÜRES SÁV								
PINGÁL								
TALÁL								
FÉMRE- SZELEK								
A MÚLT IDŐ EGYIK JELE								
TALAJ- FAJTA								
ÁBEL FIVÉRE								
JELES ÍRÓNK (FERENC)								
IMA ELEJEI								
RITKA NŐI NÉV								
HÍMJE A KOS								
ÉBRESZT								
EZ A KÖ- ZELEBBI								
MILLI- RÖVIDEN								
LÓELEDEL								
SZÁJ- SZÉLEKI								
STÉG OLDALAI								
TILTÓSZÓ								
ALÁSZÁL- LÓ (NAP)								
NÉMÁN INTÓ!								
KEVÉS								
ENERGIA, RÖVIDEN								
NEMI JELLEG								
ÓGÖRÖG FŐISTEN								
L								
?								
ÁRPÁD- HÁZI MAGYAR KIRÁLY								

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!
TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-0000000

IMAI DŐK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2023. Nov. 10. – 2023. Nov. 17.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
10. péntek	07:00	16:00
11. szombat	8:00	16:15
12. vasárnap	8:00	16:00
13. hétfő	7:00	16:00
14. kedd	7:00	16:00
15. szerda	7:00	16:00
16. csütörtök	7:00	16:00
17. péntek	7:00	16:00

Muszár - szó szerint: erkölcs

Átvitt értelemben erkölcsirodalom, amely a 19. században a litvániai rabbi Israel Salanter vezetése alatt új virágzásnak indult.

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
10. péntek	15:56	11. szombat	17:02
17. péntek	15:47	18. szombat	16:55

POÉN SAROK

Pistike osztályfőnöke beírja az ellenőrzőjébe:

„A gyerek bűdös! Fürdetni!”

Pistike apukája visszaírja:

„Ne szagolgassa! Tanítsa!”

2023. november 10.-én kilélek pótválasztást tart délután 15 óra és 16 óra között. Megjelenésükre számítunk, mindenkit szeretettel várunk.

Gyorsan terjed a Covid vírus, javasoljuk a maszk viselését főleg beltérben. Mossuk kezünket és arcunkat naponta többször.

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kilélek tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt november 15.-én, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet Emberbarát Templomegylet

Budapest. 1084
Nagy Fuvaros utca 4.
Tel: 334 27 31

Email: nagyfuvaros@gmail.com
<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>

Felelős kiadó: Streit Sándor
Szerkesztő: Streit Gábor